

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу

Кафедра туризму

І.П. Кінаш

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

*МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ
(ІНДИВІДУАЛЬНОЇ) РОБОТИ*

Івано-Франківськ
2017

УДК 330.34
ББК 65.011.4
К 41

Рецензент:

Архипова Л.М. – д.т.н., проф., завідувач кафедри туризму

*Рекомендовано методичною радою університету
(протокол № від .2017 року)*

Кінаш І.П.

К 41 Стратегія сталого розвитку туризму: методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 20167 – 41с.

МВ

Методичні вказівки до самостійної роботи, виконання індивідуального завдання, написання контрольних робіт студентами заочної форми навчання та вивчення дисципліни «Стратегія сталого розвитку туризму» для студентів спеціальності 242 – Туризм освітньо-кваліфікаційного рівня магістр.

Розроблено відповідно до робочої програми дисципліни, навчального плану спеціальності та галузевого стандарту вищої освіти України підготовки фахівців з спеціальності 242 - Туризм.

УДК 330.34
ББК 65.011.4

МВ

© Кінаш І.П.
© ІФНТУНГ, 2017

З М І С Т

1. Мета і завдання вивчення курсу.....	4
2. Склад і структура дисципліни	6
2.1 Розподіл за семестрами і модулями	7
2.2. Зміст лекційного курсу	8
2.3. Зміст семінарських занять	11
2.4. Зміст самостійної роботи	13
3. Оцінювання знань студентів	14
3.1 Розподіл балів (кредитів ECTS)	14
3.2 Шкала оцінювання знань	15
4. Питання до підсумкового контролю знань студентів.....	16
5. Методичні вказівки з вивчення модуля	18
5.1 ЗМ 1.1 Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання	18
5.2 ЗМ 1.2 Парадигма сталого розвитку туризму	21
5.3 ЗМ 1.3 Стратегічне планування розвитку туризму	24
5.4 ЗМ 1.4 Стратегічне планування розвитку туризму	26
5.5 ЗМ 1.5 Програмно-цільовий підхід до розвитку сфери туризму	28
5.6 ЗМ 1.6 Розробка регіональних та місцевих стратегій сталого розвитку туризм.....	31
5.7 ЗМ 1.7 Ринкові механізми управління розвитком туристичного бізнесу	33
5.8 ЗМ 1.8 Соціальна мобілізація для сталого розвитку туризму	36
6. Рекомендована література	38
6.1 Основна література	38
6.2 Додаткова література	39

1 МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Основною метою навчальної дисципліни є: формування знань щодо концепції сталого розвитку та отримання навичок та вмінь розробки таких стратегій. Студенти повинні розуміти сутність сталого розвитку суспільства, в тому числі сталого розвитку туризму як на глобальному, так і на національному, регіональному та місцевому рівні.

Дисципліна, що має предметом концепцію сталого розвитку, повинна допомогти студентам перевести вже набуті знання у площину їх практичного використання. Сталий розвиток суспільства стосується всіх без винятку – фахівців різних за освітою, віком, спрямуванням, традиціями, можливостями тощо.

Предмет дисципліни «Стратегія сталого розвитку туризму» стосується:

- еволюції та формування концептуальних основ сталого розвитку суспільства та сталого розвитку туризму, зокрема
- впливу глобалізації на розвиток туризму та шляхів вирішення проблематики сталого розвитку туризму у світі, в нашій державі, регіоні, на рівні місцевої громади
- формування національних, регіональних, місцевих стратегій сталого розвитку туризму
- забезпечення механізмів реалізації стратегії сталого розвитку .
- здійснення моніторингу за реалізацією стратегій сталого розвитку туризму

Основні завдання, які повинні бути розв'язані у процесі викладання дисципліни: узагальнення теоретичних основ концепцій сталого розвитку туризму; визначення принципів і механізмів досягнення сталого розвитку туризму; опанування основами методології розробки стратегій сталого розвитку

туризму; оволодіння методами моніторингу управлінських рішень щодо розвитку туризму на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також на рівні суб'єктів діяльності з позицій їх сталого розвитку; набуття навичок розроблення стратегії сталого розвитку туризму для різних рівнів суспільно економічних систем.

За результатами вивчення дисципліни студенти **повинні знати:**

- предметну сферу і методологічну основу сталого розвитку туризму;
- перспективні наукові напрями розвитку туризму у світу, державі, регіоні в контексті сталого розвитку;
- технології та процедури формування цілей сталого розвитку туризму для різних суб'єктів господарської діяльності;
- закони, принципи та механізми забезпечення сталого розвитку туризму;

Студенти **повинні вміти:**

- дати оцінку та рекомендації для регіону, територіальної громади та суб'єкта господарювання з відповідності стратегій сталого розвитку туризму;
- забезпечити процедуру розробки стратегії сталого розвитку туризму для регіону та територіальної громади;
- визначати технологію управління суб'єкта господарювання за ознаками досягнення мети діяльності та ресурсами, що використовуються, з урахуванням особливостей цього суб'єкта в контексті сталого розвитку;
- вміти здійснити моніторинг за процесом виконання стратегії сталого розвитку туризму.

2 СКЛАД І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Курс та семестр за робочим навчальним планом	5-й курс, 9-й семестр	Всього
Кількість кредитів ECTS	3	3
Кількість семестрових модулів	1	1
Повний обсяг часу, год.	90	90
В тому числі кількість аудиторних занять, год.	36	36
З них, год.	18	18
	-	-
	18	18
Види завдань та робіт (РГР, РПР, КР, КП)		
Обсяг часу на СРС, год.	54	54
Індивідуальна робота, год.	-	-
Підсумкова форма контролю І – екзамен З - залік	3	3

2.1 Розподіл за семестрами та модулями

№	Найменування змістових модулів	К-сть годин (ауд. / СРС)	
		Лек- ції	Семіна рські
Семестровий модуль 1 Теоретико-прикладні аспекти реалізації концепції сталого розвитку			
ЗМ 1.1	Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання	2/4	2/2
ЗМ 1.2	Парадигма сталого розвитку туризму	2/4	2/2
ЗМ 1.3	Вектори сталого розвитку туризму	2/4	2/2
ЗМ 1.4	Стратегічне планування розвитку туризму	2/6	4/6
ЗМ 1.5	Програмно-цільовий підхід до розвитку сфери туризму	2/6	2/2
ЗМ 1.6	Розробка регіональних та місцевих стратегій сталого розвитку туризму	4/4	2/2
ЗМ 1.7	Ринкові механізми управління розвитком туристичного бізнесу	2/4	2/2
ЗМ 1.8	Соціальна мобілізація для сталого розвитку туризму	2/4	2/2
РАЗОМ		18/36	18/18

2.2 Зміст лекційного курсу

Шифр модулів та занять	Назва модуля та теми занять	Обсяг год.		Література
		денна	заочна	
СЕМЕСТРОВИЙ МОДУЛЬ 1 Теоретико-прикладні аспекти реалізації концепції сталого розвитку		18	6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.1 Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання		2	1	5-6
HE 1.1.1	Еволюція поняття «сталий розвиток» .			
HE 1.1.2	Передумови сталого розвитку туризму.			
HE 1.1.3	Стан та тенденції розвитку туризму у світі.			
HE 1.1.4	Стан та тенденції розвитку туризму в Україні.			
HE 1.1.5	Варіанти розвитку туризму.			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.2 Парадигма сталого розвитку туризму		2	1	12-13
HE 1.2.1	Поняття сталого розвитку туризму			
HE 1.2.2	Види сталого розвитку туризму та особливості їх здійснення.			
HE 1.2.3	Принципи сталого розвитку туризму.			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.3 Вектори сталого розвитку туризму		2	0,5	11-14
HE 1.3.1	Економічне зростання та сталий			3

	розвиток туризму.			
НЕ 1.3.2	Соціальний розвиток як головний чинник і показник забезпечення сталого розвитку туризму			4
НЕ 1.3.3	Екологічні проблеми у контексті сталого розвитку туризму			10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.4 Стратегічне планування розвитку туризму		2	1	Д
НЕ 1.4.1	Сутність та принципи стратегічного планування.			
НЕ 1.4.2	Методологія стратегічного планування			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.5 Програмно-цільовий підхід до розвитку сфери туризму		2	0,5	
НЕ 1.5.1	Поняття програмно-цільового підходу розвитку туризму та його переваги.			
НЕ 1.5.2	Особливості формування програм розвитку туризму на різних рівнях.			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.6 Розробка регіональних та місцевих стратегій сталого розвитку туризму		4	0,5	7-13
НЕ 1.6.1	Методологія ЄС з розробки регіональних стратегій сталого розвитку туризму та її практичне застосування в Україні.			
НЕ 1.6.2	Процедура, способи та алгоритм розробки стратегії розвитку туризму з врахуванням концепції сталого розвитку.			
НЕ 1.6.3	Інтеграція сталого розвитку туризму в стратегіях місцевого та регіонального			

	розвитку			
HE 1.6.4	Пріоритезація цілей, завдань та проектів місцевих стратегій.			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.7 Ринкові механізми управління розвитком туристичного бізнесу		2	0,5	Д
HE 1.7.1	Механізм управління розвитком: поняття, види, особливості формування.			5 5 7
HE 1.7.2	Сучасні інструменти розвитку сфери туризму.			8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.8 Соціальна мобілізація для сталого розвитку туризму		2	1	Д
HE 1.8.1	Соціальна мобілізація для сталого розвитку туризму			
HE 1.8.2	Сучасні моделі залучення інтелекту громади в процесі розробки стратегій сталого розвитку туризму			
HE 1.8.3	Система моніторингу та оцінки виконання стратегій сталого розвитку туризму.			
Всього		18	6	

2.3 Зміст семінарських занять

Обсяг в годинах		Назва та стислий зміст заняття	Мета роботи	Література
Денна	Заочна			
4	2	<i>Семінарське заняття №1</i> Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання	Знати теоретичні аспекти розвитку поняття «сталий розвиток» та «сталий розвиток туризму». Вміти розрізняти передумови сталого розвитку туризму, оцінювати сучасний стан розвитку галузі.	3 4 7
6	2	<i>Семінарське заняття №2</i> Парадигма сталого розвитку туризму	З'ясувати види сталого розвитку туризму та методологію його здійснення. Вміти розрізняти види сталого розвитку туризму та розуміти принципи його розвитку .	4 6 7
4	2	<i>Семінарське заняття №3</i> Вектори сталого розвитку туризму	Ознайомитись із показниками сталого розвитку, у тому числі туризму, виявляти проблеми розвитку: економічні, соціальні, екологічні.	4 6 7 9
4	2	<i>Семінарське заняття №4</i> Стратегічне планування розвитку туризму	З'ясувати суть та визначити принципи стратегічного планування Знати методологію стратегічного планування	6 9 11

		<i>Семінарське заняття №5</i> Програмно-цільовий підхід до розвитку сфери туризму	Ознайомитися із поняттям програмно-цільового підходу розвитку Розуміти яким чином формуються програми розвитку туризму на різних рівнях (національний, регіональний, місцевий)	Д
		<i>Семінарське заняття №6-7</i> Розробка регіональних та місцевих стратегій сталого розвитку туризму	Ознайомитись із процедурою, способами та алгоритм розробки стратегії розвитку туризму з врахуванням концепції сталого розвитку	Д
		<i>Семінарське заняття №8</i> Ринкові механізми управління розвитком туристичного бізнесу	Ознайомитись із механізмами та інструментами управління розвитком туристичного бізнесу в умовах переходу до сталого розвитку	Д
		<i>Семінарське заняття №9</i> Соціальна мобілізація для сталого розвитку туризму	Ознайомитись із аспектами соціальної мобілізації для сталого розвитку туризму та системою моніторингу та оцінки виконання стратегій розвитку	Д
		Всього за 1 модуль	18 год	

2.4 Зміст самостійної роботи

На самостійну роботу з дисципліни винесено 54 год.

Самостійна робота передбачає опрацювання студентами списку поданої літератури для поглиблених знань з дисципліни та виконання індивідуального завдання (30 год),

Індивідуальна пошукова робота передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами, збором інформації та обробкою інформації.

Виконання індивідуального завдання полягає в пошуку та обробці інформації для написання роботи «Сталий розвиток туризму (в обраному регіоні)», що оцінюється в 20 балів. Регіон (область) на вибір без права повторення між студентами груп денної й заочної форм навчання.

План написання індивідуальної роботи ««Сталий розвиток туризму»»

1. Теоретичні засади сталого розвитку туризму
2. Характеристика регіону.
3. Аналіз тенденцій економічного розвитку регіону
4. Аналіз тенденцій соціального розвитку регіону
5. Аналіз тенденцій екологічного розвитку регіону
6. Дослідити наявність та особливості реалізації Програм розвитку туризму регіону.
7. Навести приклади соціальної мобілізації для сталого розвитку туризму обраного регіону

3. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

3.1 Розподіл балів (кредитів ECTS)

Вид роботи	К-сть балів	К-сть кредитів
Семестровий модуль № 1		
Модульні контрольні робота №1,2 (самостійна домашня підготовка до модульних контрольних робіт, аудиторні лекційні заняття	40	1
Накопичувальна частина дисципліни: семінарські заняття, виконання поточних тестових завдань, усні відповіді;	40	1,5
Виконання індивідуального завдання	20	0,5
За семестр разом	100 балів	3

3.2 Шкала оцінювання знань

90-100 – відмінно (A)

Оцінка “відмінно” виставляється при наявності 3 і 4 рівнів засвоєння. Студент має глибокі і об’єктивні знання в межах програми дисципліни. Може самостійно творчо мислити і вирішувати поставлені задачі. Дає точні формулювання, вміє синтезувати знання різних тем курсу, різних дисциплін і наук. Грамотно і чітко відповідає на прямі і змінені питання, вільно справляється з практичними завданнями. Володіє методичними прийомами та матеріалом періодичних видань по дисципліні, ритмічно працює самостійно над дисциплінами.

75-89 – добре (BС)

Оцінка “добре” ставиться при наявності другого і третього рівнів засвоєння навчального матеріалу. Студент має

достатні знання в межах програми дисципліни. Може вирішувати інженерні задачі. Володіє понятійним апаратом дисциплін, може синтезувати матеріал різних тем в межах даної дисципліни, грамотно відповідає на прямі та змінені питання, справляється з практичними завданнями. В достатній мірі володіє методикою даної дисципліни. Ритмічно працює самостійно над дисциплінами.

60-74 – задовільно (DE)

Оцінка “задовільно” ставиться при наявності другого рівня засвоєння. Має знання в межах основного матеріалу програми дисципліни. Вміє вирішувати типові проблемні завдання Слабо володіє понятійним апаратом, неточно трактує закони та закономірності. Невпевнено узагальнює інформаційний матеріал та робить висновки. Затрудняється в рішенні практичних задач, не орієнтується в інформації періодичних видань. Слабо працює над дисципліною на лекціях, семінарських заняттях та в період сесії.

35-49 –незадовільно з можливістю повторного складання (FX); **1-34 – незадовільно** з обов’язковим повторним курсом (F). **Оцінка “незадовільно”** ставиться на першому рівні засвоєння. Студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки. Не вміє ставити і вирішувати повтавлені задачі. Працює над дисципліною не систематично.

4. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЗАЛІКУ)

1. Чим викликана актуальність проблеми сталого розвитку?
2. Які основні чинники стимулювали появу ідей сталого розвитку?
3. Охарактеризуйте вплив глобалізації на процес сучасного світового розвитку.
4. Яким чином пов'язана глобалізація з появою і еволюцією ідей сталого розвитку?
5. Які глобальні проблеми становлять найбільшу загрозу для сталого розвитку людської цивілізації?
6. Розкрийте зміст поняття “сталий розвиток”.
7. На яких засадах розробляються стратегії сталого розвитку?
8. Якими є головні передумови реалізації ідей сталого розвитку суспільства на різних рівнях управління?
9. У чому полягає об'єктивна обумовленість сталого розвитку?
10. У чому полягає небезпека великого розриву у рівнях споживання на душу населення між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються ?
11. На яких засадах має будуватися нове управління, що покликане забезпечити сталий розвиток суспільства?
12. Які в Україні стоять цілі сталого розвитку на 2016-2030 роки ?
13. Що таке економічний розвиток та економічне зростання, які їхні критерії?
14. Що таке фактори економічного зростання?
15. Навіщо потрібні індикатори сталого розвитку?
16. Роль знань та кваліфікації трудових ресурсів у переході на засади сталого розвитку?

17. Роль науково-технологічного фактора у забезпеченні сталого розвитку.
18. Основні екологічні проблеми в Україні.
19. У чому полягає небезпека існуючої практики використання земельних ресурсів в Україні?
20. Основні пріоритети екологічно збалансованого розвитку України.
21. Теорія туризму у світлі концепції сталого розвитку.
22. Компаративний аналіз поглядів на еволюційний розвиток туризму
23. Парадигма сталого розвитку туризму: сутність, принципи, критерії.
24. Туристська дестинація як управлінська категорія сталого розвитку туризму в умовах глобалізації.
25. Показники сталого розвитку туризму.
26. Види сталого туризму: екотуризм; сільський туризм, зелений туризм, агротуризм, м'який туризм.
27. Принципи сталого туризму: еколого-збалансоване використання природних ресурсів, збереження та відновлення біорізноманіття.
28. Принципи сталого туризму: залучення інвестицій з метою ліквідації заданої шкоди довкіллю, підтримка економіки регіону без незворотнього впливу на екосистеми.
29. Принципи сталого туризму: залучення місцевого населення у процес екологічної орієнтації населення.
30. Система індикаторів розвитку туризму.
31. Ринкові механізми функціонування суб'єктів туристичного бізнесу в умовах глобалізації.
32. Економічний механізм розвитку підприємництва у сфері туризму.
33. Управління якістю послуг - головний інструмент переходу до сталого розвитку туризму.

34. Стратегії управління суб'єктами туристичного бізнесу за форматами сталого розвитку.
35. Методичний інструментарій формування стратегій розвитку суб'єктів туристичного бізнесу.
36. Стратегічні напрями та основні засади розроблення цільових програм розвитку в туризмі.
37. Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 2011-2022 роках.
38. Програми розвитку окремих видів туризму.
39. Місцеві та регіональні туристські програми.
40. Місцеві та регіональні туристські концепції.

5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ПО ВИВЧЕННЮ МОДУЛЯ

5.1 ЗМ 1.1 Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання

Студенти повинні знати теоретичні аспекти розвитку поняття «сталий розвиток» та «сталий розвиток туризму». Вміти розрізнити передумови сталого розвитку туризму, оцінювати сучасний стан розвитку галузі.

Усвідомлення людством реальної небезпеки екологічної катастрофи, яка загрожує існуванню цивілізації, стало причиною початку розробки концепції сталого розвитку. Новою парадигмою розвитку суспільства розглядається парадигма сталого розвитку, яку доцільно розуміти не лише в контексті зміни стосунків людини і природи задля розширення можливостей економічного зростання, а як скоординовану глобальну стратегію виживання людства, орієнтовану на збереження і відновлення природних спільнот у масштабах, необхідних для повернення до меж господарської місткості біосфери

Концепція сталого розвитку має довгу історію становлення. Починаючи від наукових праць В.І. Вернадського про ноосферу (початок минулого сторіччя), декларації першої конференції ООН з навколишнього середовища (Стокгольм, 1972 р.), де було зазначено зв'язок економічного і соціального розвитку з проблемами навколишнього середовища, наукових доповідей Римського клубу (1972 р.), у яких формулювалися ідеї переходу цивілізації до стану «глобальної динамічної рівноваги», до звіту Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку в 1987 р., конференції ООН з проблем навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.), Всесвітнього самміту з питань сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002 р.) і сьогодні.

В червні 1992 р. у Ріо-де-Жанейро відбулася Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку, на якій було прийнято історичне рішення про зміну курсу розвитку усього світового співтовариства. Це безпрецедентне рішення глав урядів і лідерів 179 країн було обумовлено катастрофічною глобальною екологічною ситуацією і прогнозованою глобальною катастрофою, що може вибухнути вже в ХХІ ст. і привести до загибелі всього живого на планеті. На цій конференції була прийнята Світова програма дій Порядок денний на ХХІ століття. Програма є програмою дій з впровадження засад сталого розвитку в країнах світу. Документ передбачає, що забезпечення сталого розвитку є, в першу чергу, обов'язком національних урядів згідно з принципом спільної, але диференційованої відповідальності та потребує розробки національних програм і відповідної політики. В Програмі дій з подальшого впровадження Порядку денного на ХХІ століття, ухвалена Генеральної Асамблеєю ООН на спеціальній сесії «Планета Земля +5» в 1997 р. наголошується, що досягнення сталого розвитку

вимагає ув'язки та інтеграції його економічних, екологічних і соціальних цілей.

Генеральна Асамблея ООН заснувала в 1992 р. Комісію зі сталого розвитку, за підсумками роботи якої згодом були прийняті важливі рішення. На 11-й сесії ООН у м. Нью-Йорк (2003 р.) було прийнято тематичну програму заходів для забезпечення сталого розвитку на період до 2017 р.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Чим викликана актуальність проблеми сталого розвитку?
2. . Які основні чинники стимулювали появу ідей сталого розвитку?
3. . Охарактеризуйте вплив глобалізації на процес сучасного світового розвитку.
4. Яким чином пов'язана глобалізація з появою і еволюцією ідей сталого розвитку?
5. . Які глобальні проблеми становлять найбільшу загрозу для сталого розвитку людської цивілізації?
6. Розкрийте зміст поняття “сталий розвиток”.
7. На яких засадах розробляються стратегії сталого розвитку?
8. Якими є головні передумови реалізації ідей сталого розвитку суспільства на різних рівнях управління?
9. У чому полягає об'єктивна обумовленість сталого розвитку?
10. У чому полягає небезпека великого розриву у рівнях споживання на душу населення між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються ?
11. На яких засадах має будуватися нове управління, що покликане забезпечити сталий розвиток суспільства?

5.2. ЗМ 1.2 Парадигма сталого розвитку туризму

З'ясувати види сталого розвитку туризму та методологію його здійснення. Вміти розрізняти види сталого розвитку туризму та розуміти принципи його розвитку .

Історичні аспекти:

1995 - Міжнародна конференція з туризму Ланшеро (Канарські острови) ухвалила “Хартію зі сталого туризму”.

1999 - рішенням Генеральної Асамблеї та Комісії зі сталого розвитку ООН була ухвалена “Міжнародна програма зі сталого розвитку туризму”.

1999 - у Сантьяго (Чилі) був ухвалений “Глобальний етичний кодекс туризму”

2002 - проголошений Генеральною Асамблеєю ООН роком екотуризму.

Головною метою концепції сталого розвитку туризму в Україні є забезпечення постійного розвитку туристичної галузі з метою повного задоволення потреб туристів та підвищення ефективності соціально-економічного розвитку на основі ефективного управління усіма елементами туристичної галузі та її інфраструктури.

Під концепцією сталого розвитку туристичної галузі розуміємо систему уявлень, яка визначає єдиний задум політики розвитку галузі.

Сталий розвиток туризму можливий за умови існування рівноваги між збереженням природних та історико-культурних ресурсів, економічними інтересами, соціальними потребами, а також за умови створення сприятливих умов для формування якісного національного туристичного продукту

В контексті сталого розвитку туристичного бізнесу головним питанням є постійне (безперервне) узгодження та гармонізації взаємовідносин людини та її оточення за:

- **вектором часу**, що передбачає досягнення короткотермінових та довготривалих цілей у вирішенні альтернативних проблем отримання швидкого та

максимального прибутку підприємствами туристичної галузі, а також використанням відновлювальних туристичних ресурсів;

- **вектором простору**, що обумовлює задоволення потреб міжнародного туристичного руху та міжнародного капіталу для вирішення проблем географічного просування туристичних потоків в екологічно чисті та заповідні зони, важкодоступні місця у нові місцевості, забезпечує покращення економічних умов розвитку місцевих громад, консервацію потенційних туристичних дестинацій та окремих туристичних об'єктів, або ж оптимізацію цих альтернативних підходів та мінімізацію туристичного втручання в умови та спосіб життя окремих громад.

Сутність концепції сталого розвитку туризму містить у собі два ключових взаємопов'язаних положення:

1) необхідність задоволення потреб усіх верств населення, зокрема малозабезпечених і соціально незахищених, зазвичай, через соціальні форми туризму.

2) обмеженість ресурсів, що обумовлює обмежену здатність навколишнього середовища задовольняти теперішні та майбутні потреби суспільства.

Основною складовою обмежень у сталому розвитку туризму є природне навколишнє середовище, а також економічні, соціально-побутові та культурологічні обмеження, які обумовлені організацією суспільства, станом технологій, рівнем освіти і культури населення

Економічні принципи сталого розвитку туризму:

-узгоджене планування та управління розвитком туризму з іншими видами економічної діяльності й напрямками розвитку країни і регіону загалом;

-сприяння розвитку малих і середніх підприємств як основи створення робочих місць у туристичній сфері;

- підтримка впровадження у туристичну індустрію екологічно м'яких технологій;

-здійснення маркетингу туризму з метою підвищення ефективності місцевої економіки та зменшення тиску на довкілля шляхом більш рівномірного розподілу туристів у часі і просторі.

Соціальні принципи сталого розвитку туризму:

-налагодження зусиллями урядів тісної співпраці всіх зацікавлених сторін, включаючи національні ради з туризму, туристичні агенції та організації, приватний сектор, місцеві громади для прийняття рішень щодо розвитку туризму;

-забезпечення рівноправних умов для корінного населення поряд з іншими учасниками туристичного бізнесу в отриманні економічних, соціальних і культурних вигод від розвитку туризму, надання йому першочергового права на працевлаштування;

-повага та збереження місцевих культур, традиційних ремесел, фольклору;

-заохочення відповідальної поведінки туристів, культивування поваги до національних законів, культурних цінностей, соціальних норм і традицій.

. Екологічні принципи сталого розвитку туризму:

- мінімізація і утилізація відходів

-впровадження систем очищення та повторного використання води, матеріалів та технологій із якнайменшим впливом на природне та культурне довкілля,

- ефективне використання енергії та залучення альтернативних джерел енергії,

- зменшення шкідливої дії транспорту

- збереженні біорізноманітності та необхідності обережного поводження із вразливими природними системами.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Які ви знаєте види сталого розвитку туризму?
2. Що є головною метою концепції сталого розвитку туризму

3. Як ви розумієте вектор часу для сталого розвитку туризму?
4. . Як ви розумієте вектор простору для сталого розвитку туризму?
5. Розкрийте зміст соціальних принципів сталого розвитку туризму
6. Розкрийте зміст екологічних принципів сталого розвитку туризму
7. Розкрийте зміст економічних принципів сталого розвитку туризму

5.3 ЗМ 1.3 Вектори сталого розвитку туризму

Ознайомитись із показниками сталого розвитку, у тому числі туризму, виявляти проблеми розвитку: економічні, соціальні, екологічні.

На 11-й сесії ООН у м. Нью-Йорк (2003 р.) було прийнято тематичну програму заходів для забезпечення сталого розвитку на період до 2017 р. Невід'ємною частиною концепції сталого розвитку є система індикаторів, розроблена Комісією ООН зі сталого розвитку. В 1996 р. Комісією були опубліковані індикатори СР. Індикатори СР - з одного боку, відображають соціальні, економічні і екологічні параметри у єдиному комплексі; з іншого – їх розвиток розглядається через зміну станів, кожен з яких характеризується визначеною сталістю і здатністю до змін.

Комісія запропонувала 134 індикаторів СР, які розділені на наступні основні групи:

1. Група соціальних індикаторів: боротьба з бідністю; демографічна динаміка і стан; поліпшення освіти, поінформованості і виховання суспільства; захист і поліпшення здоров'я людей; поліпшення розвитку поселень.
2. Група економічних індикаторів: міжнародна кооперація для прискорення сталого розвитку і пов'язана з цим місцева політика; зміна характеристик споживання; фінансові ресурси

і механізми; передача екологічно чистих технологій, співробітництво і створення потенціалу.

3. Група екологічних індикаторів: збереження якості водяних ресурсів і забезпеченість ними; захист морів і прибережних територій; комплексний підхід до планування і раціонального використання земельних ресурсів; раціональне управління вразливими екосистемами, боротьба з опустелюванням і посухами; сприяння веденню сталого сільського господарства і розвитку сільських районів; боротьба за збереження лісів; збереження біологічної розмаїтості; екологічно безпечне використання біотехнологій; захист атмосфери; екологічно безпечне управління твердими відходами і стічними водами; екологічно безпечне управління токсичними хімікатами; екологічно безпечне управління небезпечними відходами; екологічно безпечне управління радіоактивними відходами.

4. Група інституціональних індикаторів: облік питань екології і розвитку в плануванні і управлінні для сталого розвитку; національні механізми і міжнародне співробітництво для створення потенціалу в країнах, що розвиваються; міжнародний інституціональний порядок; міжнародні правові механізми; інформація для прийняття рішень; посилення ролі основних груп населення.

Проте запропоновані індикатори вимагають спеціальних перетворень, пристосування до конкретних умов, а в деяких випадках — розширення для окремих країн.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Які показники характеризують економічний розвиток?
2. Як ви оцінюєте нинішній економічний розвиток України, регіону.
3. Які індикатори соціального розвитку?
4. Як ви оцінюєте нинішній соціальний розвиток України, регіону.

5. Які індикатори використовують для оцінки екологічного розвитку? Наведіть приклади.

6. Назвіть основні екологічні проблеми в Україні, регіоні

7. Коли була розроблена перша система індикаторів сталого розвитку та яка її структура?

8. Які критерії визначення показників сталого розвитку?

9. Які теми, підтеми та показники економічних індикаторів сталого розвитку

5.4 ЗМ 1.4 Стратегічне планування розвитку туризму

З'ясувати суть та визначити принципи стратегічного планування Знати методологію стратегічного планування .

Стратегічне планування формує основу для всіх управлінських рішень. Функції організації, мотивації і контролю менеджменту орієнтовані на розробку і реалізацію стратегічних планів.

Туризм за своїми основними характеристиками не має будь-яких принципових відмінностей від інших форм господарської діяльності. Тому всі істотні положення сучасного менеджменту, зокрема і стратегічного планування можуть бути повною мірою застосовані і в туризмі

Планування – це отримання контролю над майбутнім; не тільки розмірковування щодо перспективи, а й активні, спрямовані на нього дії Планування – це розроблення бажаного майбутнього, а також способів, якими його можна було б реалізувати

Стратегія – це модель поведінки, спрямованої на досягнення поставлених цілей, набір правил для пошуку і використання можливостей.

Стратегічний план – послідовність певних кроків та дій, інтегрованих у просторі і часі, що приводять до зміни поточного становища на бажане.

План не має гнучкості і реалізується тільки за певних

зовнішніх умов, стратегія застосовувана в будь-яких ситуаціях.

План повинен постійно коригуватися залежно від змін у зовнішньому середовищі, тоді як стратегію потрібно змінювати тільки при внутрішніх змінах (за власним бажанням).

Переваги стратегічного підходу до планування сталого розвитку наступні:

- підвищується наукова і практична обґрунтованість соціально-економічних та організаційних заходів, ефективність прийнятих управлінських рішень;

- значно розширюється коло учасників планувального процесу, повніше враховуються їх інтереси й потреби;

- планувальний процес є прозорішим для всіх суб'єктів господарювання, створюються можливості для досягнення спільних цілей, об'єднання матеріальних і фінансових ресурсів суб'єктів різних форм власності, і як результат – скорочуються терміни досягнення кінцевих цілей програми, що є бажаним для українських територій;

- є можливість місцевим органам влади та органам місцевого самоврядування спрямовувати спільні зусилля громади на розв'язання нагальних економічних, соціальних, екологічних проблем, активно впливати на стабілізацію ситуації у соціально-економічній та суспільно-політичній сферах;

- повніше використовується величезний потенціал територій для активізації економічних перетворень та розвитку територіальної громади.

Стратегічне планування охоплює систему довго-, середньо- та короткострокових планів, проектів і програм. Головний акцент робиться на довгострокові цілі та шляхи їх досягнення.

Основними принципами стратегічного планування сталого розвитку туризму є:

- орієнтація на потреби й інтереси людей.
- консенсус щодо довготермінової мети (бачення) розвитку території.
- усебічність та цілісність.
- спрямованість на чіткі бюджетні пріоритети.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Яке нормативно-правове забезпечення стратегічного планування розвитку туризму
2. Яка технологія розробки стратегічного плану?
3. Як здійснити моніторинг стратегічного плану
4. Яким чином оцінити виконання стратегічного плану?
5. Які принципи стратегічного планування сталого територіального розвитку Вам відомі?
6. Які переваги стратегічного підходу до планування сталого розвитку?

5.5 ЗМ 1.5 Програмно-цільовий підхід до розвитку сфери туризму

Ознайомитися із поняттям програмно-цільового підходу розвитку. Розуміти яким чином формуються програми розвитку туризму на різних рівнях

Програмно-цільовий метод це форма планування, орієнтована на вирішення актуальних проблем розвитку туризму на різних рівнях. Це інструмент прямого державного впливу на розвиток.

Цільові програми розвитку визначають хід подій у часі та порядок правил, які необхідно застосувати для проведення запланованого. У їх основі лежить орієнтація діяльності на досягнення поставлених цілей. Всі вони побудовані за логічною схемою:

цілі – шляхи – способи – засоби - оцінка результатів.

Програмно-цільовий метод дозволяє:

- управлінську задачу розукрупнити на складові частини;

- виявити суперечності і на цій основі привести до узгодженості;

- встановити пріоритети у сукупності задач;

- визначити умови і обмеження на можливості вирішення поставлених задач;

- вибрати оптимальний варіант рішення;

- сформувати відповідний організаційно-економічний механізм та оцінити очікувані наслідки від практичного втілення обраного варіанта дій.

За формою – це обґрунтування, прийняття і реалізація цільових управлінських рішень, які слід реалізувати під час виконання програми. У системі управління сталим соціальним розвитком таке програмування сприяє росту соціальної інтеграції, виконує функції узгодження інтересів соціальних суб'єктів, концентрації ресурсів і координації діяльності для досягнення загальних результатів, пошуку найбільш ефективних способів реалізації намічених соціальних цілей, концентрації соціально-політичних пріоритетів у роботі органів управління різних рівнів і виступає, з одного боку, як управлінська технологія, а з іншого боку – як метод цільового управління

Принципи програмно-цільового управління:

- принцип розвитку означає, що система управління націлена на зміну об'єкта відповідно до закономірностей його розвитку;

- безперервне удосконалення управління означає зміну методів і форм управлінського впливу відповідно до змін у властивостях керованого об'єкта;

- принцип узгодження цілей на основі загальних інтересів відображає необхідність здійснення функції координації для забезпечення об'єктивно обумовлених соціальних пріоритетів, пов'язаних з досягненням загальних

результатів.;

- принцип просторової і часової інтеграції характеризує здатність програмно-цільового управління одночасно забезпечувати реалізацію двох типів інтеграції: поєднувати зусилля соціально-економічних суб'єктів, відомчо- і територіально роз'єднаних, й організовувати їхню діяльність відповідно до вимоги дотримання чіткої послідовності, черговості, взаємної погодженості етапів загального процесу руху до поставленої мети;

- принцип єдності економіки і політики полягає у виконанні вимог, згідно яких розробники програм мають виходити з цілей політики, розробленої суб'єктами управління.;

- принцип наукової обґрунтованості та ефективності рішень означає необхідність врахування дії всієї системи законів розвитку суспільства. Розробники програм мають виходити із сутності, змісту і форм проявів економічних законів ринку, а також законів розвитку соціальних відносин. Цей принцип також передбачає глибоке вивчення і практичне використання досягнень сучасної науки;

- принцип єдності процесу розробки, можливості виконання, контролю виконання програм полягає у тому, що розробники програм мають в процесі розробки забезпечити узгодженість всіх розділів та показників, точність розрахунків та можливість контролю;

- принцип адекватності вимагає, щоб програми та засоби їх реалізації відображали реалії сучасного етапу соціально-економічного розвитку з урахуванням їх можливих і необхідних змін;

- принцип забезпечення єдності стратегічного і тактичного регулювання. Стратегічне регулювання має загальнодержавне значення. Його мета – збереження економічного і соціального стратегічного курсу держави, який закладається до програм розвитку.

В умовах дефіциту фінансових та матеріально-технічних ресурсів цільові програми дозволяють сконцентрувати їх на пріоритетних напрямках розвитку сфери туризму.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Що таке план? Що таке стратегія ?
2. У чому полягає відмінність між цими категоріями?
3. Які вам відомі принципи програмно-цільового управління ?
4. Охарактеризуйте основні з них.
5. Які принципи стратегічного планування сталого розвитку туризму вам відомі? В чому їх суть.

5.6 ЗМ 1.6-1.7 Розробка регіональних та місцевих стратегій сталого розвитку туризму

Студенти повинні ознайомитись із процедурою, способами та алгоритмом розробки стратегії розвитку туризму з врахуванням концепції сталого розвитку.

Перш ніж розпочати роботу із формування стратегії сталого розвитку туризму слід:

- провести комплексний аналіз стану розвитку територіальної громади.
  - здійснити моніторинг та оцінити ситуацію
  - з'ясувати наявність відповідальності та лідерства на місцевому рівні.
  - з'ясувати наявність впливової провідної установи та висока готовність органів влади дотримуватись зобов'язань.
  - розбудувати існуючі механізми і стратегії.
  - розраховувати на активну й ефективну участь у цьому процесі
  - бути готовим здійснити зв'язок між національним та місцевим рівнями.
- Стратегія повинна:

- містити ясні цілі, досягнення яких є вирішальним для загального результату розвитку туризму;

- підтримувати громадську ініціативу; концентрувати головні зусилля в потрібний час у потрібному місці;

- передбачати таку гнучкість поведінки, щоб використовувати мінімум ресурсів для досягнення максимального результату;

- визначати скоординоване керівництво;

- окреслювати коректний порядок дій;

- забезпечувати гарантовані ресурси.

Ініціювати процес розроблення стратегії може будь-який суб'єкт місцевого розвитку. В ініціативних пропозиціях необхідно обґрунтувати актуальність та корисність стратегічного планування для територіальної громади, свій погляд стосовно розробників стратегії, визначити можливі перешкоди щодо запровадження стратегічного планування, шляхи їх подолання.

Дуже важливо – заручитись підтримкою та розумінням місцевого керівництва, насамперед міського голови (якщо ініціатором розробки стратегії не є місцева влада).

Дана підтримка має бути підтверджена місцевим нормативним актом, в якому до відома територіальної громади доводиться, що розпочинається робота над підготовкою стратегії розвитку туризму

Поширенішими методами аналітичної діяльності в рамках стратегічного планування розвитку туризму є:

- соціально-економічний аналіз.

- порівняльний аналіз.

- SWOT-аналіз.

- PESTLE-аналіз.

- соціологічний аналіз.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Яку роботу слід провести перед початком формування стратегії розвитку туризму?
2. Хто може ініціювати процес розроблення стратегії?
3. Що таке робоча група і як її формують?
4. Які основні методи аналітичної діяльності вам відомі?
5. Охарактеризуйте процедуру проведення.
6. Охарактеризуйте яким чином реалізовується стратегія розвитку туризму (на власний вибір регіон, область)

ЗМ 1.8 Ринкові механізми управління розвитком туристичного бізнесу

Студенти повинні ознайомитись із механізмами та інструментами управління розвитком туристичного бізнесу в умовах переходу до сталого розвитку.

Подолати недоліки у сфері туризму можливо на основі створення спеціального механізму управління. Механізм управління розглядається в економічній літературі як складова частина системи управління, що забезпечує дію на чинники, від стану яких залежить результат діяльності керованого об'єкту.

Під управлінням сферою туризму розуміємо вплив на керовану систему з метою забезпечення необхідної її поведінки.

Мета інструментів управління розвитком – створити рух, або скерувати його у бажаному напрямі.

Принципи:

- принцип інертності - зміни потенціалу системи починаються через певний час після впливу зовнішніх та внутрішніх чинників та продовжується певний час після припинення їх дії;

-принцип еластичності - зміни потенціалу системи обумовлюються самим потенціалом його технічних, організаційних, культурних та інших характеристик;

-принцип безперервності - зміни потенціалу системи

відбуваються постійно, але змінюється їх швидкість та напрям змін;

- принцип пропорційності – потенціал системи можна збільшити на величину інвестиції із забезпечення пропорційності процесів через ліквідацію вузьких місць

Механізм управління це сукупність способів, форм і методів впливу суб'єкта управління на об'єкт управління для досягнення поставлених цілей.

З точки зору загальноекономічних підходів, механізм управління визначається як відповідний певній організаційно-правовій формі спосіб організації управління бізнесом з притаманними йому формами, методами, інструментами та засобами.

Змістовна характеристика механізму управління залежить від рівня його пізнання та врахування специфічних особливостей його формування та розвитку з урахуванням задач, на вирішення яких він орієнтований .

Основними елементами організаційного механізму є механізми:

- планування,
- структурна організація,
- організації процесів управління,
- правове регулювання,
- адміністрування та контроль,
- Інформаційне забезпечення,
- кадрове забезпечення органів управління
- мотивація посадових осіб.

- Механізм управління призначений для розробки та реалізації системи заходів, що забезпечують необхідні умови його ефективного функціонування, динамізм і злагодженість роботи.

- Технічні, організаційні та економічні заходи повинні забезпечити синхронність і послідовність режиму роботи всіх складових ланок єдиної сфери туризму на всіх рівнях

управління для досягнення поставленої мети.

Економічний механізм управління слід розглядати як сукупність економічних важелів, способів та методів цілеспрямованого впливу суб'єкта на зовнішні та внутрішні економічні зв'язки, її бізнес одиниць з приводу формування та використання ресурсів та одержання прибутку для забезпечення її сталого функціонування та розвитку.

До основних задач економічного механізму відносять:

-забезпечення прибуткової діяльності галузі туризму; налагодження взаємовигідного співробітництва бізнес одиниць у сфері туризму

-взаємовигідне співробітництво бізнес одиниць передбачає інтеграцію їх діяльності, яка збільшує їх потенціал окремо та галузі у цілому.

Виділимо групи завдань організаційно-економічного спрямування:

-формування структури управління сфери туризму;

- розвиток нових організаційно-господарських структур;

-забезпечення ефективної системи функціонування;

- поглиблення зв'язків суб'єктів господарювання з економічними та екологічними системами;

- забезпечення та доступність послуг населенню;

- визначення структурно-динамічної трансформації економічних важелів фінансування сфери туризму держави;

- стимулювання суб'єктів господарювання у напрямі розвитку нових видів послуг.

Організаційно-економічні інструменти управління розвитку сфери туризму повинні відповідати таким вимогам: функціонувати в межах існуючого нормативно-правового поля;

забезпечувати надійний захист населення у сфері гарантування одержати соціально значимі послуги;

-надавати можливість прогнозування та своєчасного запобігання несприятливим процесам розвитку;

ефективно функціонувати як у звичайних, так і непередбачуваних ситуаціях;

- визначатися чіткою структурою розмежування органів влади.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Що таке механізм управління?
2. Які групи механізмів вам відомі?
3. Що таке економічний механізм?
4. Що таке об'єкт, суб'єкт управління?
5. Для чого призначені механізми управління?
6. Які завдання вони виконують?
7. Які основні елементи організаційного механізму вам відомі?

ЗМ 1.9 Соціальна мобілізація для сталого розвитку туризму

Соціальна мобілізація – це приведення територіальної громади у такий стан (організаційний, інституційний, ментальний), коли вона здатна вирішити проблеми, що виникли перед нею, із використанням власних ресурсів.

Це включає і зміну способу мислення людей, які мають конкретну проблему, таким чином, щоб вони об'єдналися, використали свій прихований потенціал у допомозі собі самостійно. Адже, велика кількість громад стикається з проблемою пошуку інвестицій для вирішення нагальних проблем місцевості і тому лише при повній соціальній мобілізації є можливість досягти бажаного результату, тому тема є актуальною для сьогодення та потребує детального вивчення.

Важливими моментами цієї моделі є принципи:

- демократії,
- добровільного залучення,

- самодопомоги,
- планування
- освіти в громаді

«Соціальної мобілізації» – це мотивація населення. Якщо мета буде направлена на підвищення благоустрою певної території, то населення буде не лише спостерігати і очікувати бажаний результат, а й активно сприятиме досягненню поставленої мети.

Інструмент соціальної мобілізації є дієвим для вирішення таких питань:

- безпека життя – подолання наслідків стихій, запобігання ВІЛ/СНІД, соціальна терпимість, інтеграція та співпраця;

- ефективно врядування;

- створення та утримання інфраструктури громад соціального та екологічного характеру;

- комплексні проблеми (гендерні, молодь);

- охорона довкілля, управління природними ресурсами;

- охорона здоров'я, освіта, страхування;

- мікрофінансування, розвиток малого підприємництва.

Метод соціальної мобілізації можна використовувати для вирішення повсякденних питань, проте він потребує залучення різних структур (громадськість, органи місцевого самоврядування, підприємці) і лише за налагодження їх взаємодії можливий сталий розвиток території. Необхідність даного партнерства в форматі «влада – громадськість – бізнес» ми можемо спостерігати не лише на власному, а й на закордонному досвіді.

Для успішного проведення соціальної мобілізації слід звернути увагу на такі фактори, які є визначальними для того, щоб ідея дала результати:

- бажання людей;

- зацікавленість та характер учасників (відповідність місцевій ситуації, незаангажованість, об'єктивність, бажання служити суспільству);

- сприятливе середовище або зв'язки з організаціями з розвитку.

Громадяни можуть використовувати свою колективну силу для ділових ініціатив через організацію. Сила спільної дії сприяє прийняттю рішень, знаходженню місцевих ресурсів та економному використанню коштів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Як ви розумієте поняття «соціальна мобілізація»?
2. Які переваги такого способу розвитку туризму?
3. У якому випадку соціальна мобілізація є дієвою.
4. Наведіть приклади успішної реалізації проектів через використання соціальної мобілізації.
5. Чи використовують цей інструмент розвитку на Прикарпатті?
6. Які ви форми вам ще відомі?
7. Які проблеми використання соціальної мобілізації у розвитку туризму вам відомі?

6 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

6.1 Основна література

1. Закон України "Про туризм" від 15.09.1995 № 324 із внесеними змінами від 18.11.2003 № 1282-IV.

2. Проект Закону України "Про сільський та сільський зелений туризм" від 23.10.2003 № 4299.

3. Проект Закону України «Про аграрний туризм та агротуристичну діяльність» від 24.02.2009 р.

4. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Зб. нормативно-правових актів / Під заг. ред. проф. В.

К. Федорченка / Київ, ун-т туризму, економіки і права. — К. : Юрінком Інтер, 2002. — 640 с.

5. Декларація та план виконання рішень Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку. 26 серпня – 4 вересня 2002 року. Йоганнесбург, Південна Африка / Видання друге. – К.: ПРООН/МПВСР, 2007. –97с.

6. Ісаєнко В.М. Стратегія сталого розвитку (туристична галузь) : навчальний посібник / В.М.Ісаєнко, Ніколаєв К.Д., Бабікова К.О., Білявський Г.О., Смирнов І.Г. – К., 2013. – 300 с.

7. Зінько Ю.Збереження і сталий розвиток Карпат: Навчальний посібник зі сталого туризму / Зінько Ю., Рутинський М., Кудла Н. – К., 2008. – 60 с.

8. Програма дій “Порядок денний на XXI століття” / Перекл. з англ.: ВГО “Україна. Порядок денний на XXI століття”. К., 2000.

9. Регіональна соціально економічна політика. Навчальний посібник / Гречаник Б.В., Васильченко Г.В. Канавець М.В. - Івано-Франківськ. Місто НВ. 2012.- 404 с.

10. Садовенко А. Сталий розвиток суспільства: навчальний посібник / А. Садовенко, Л. Масловська, В. Середа, Т. Тимочко. – 2 вид. – К., 2011. – 392 с.

11. Социально–экономический потенциал устойчивого развития. Учебник /Под ред.проф.Л.Г.Мельника и проф.Н.Ханса. –Сумы: Университетская книга, 2007. –1207 с.

12. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу. – К.: КНТЕУ, 2009. – 463 с.

13. Туризм и устойчивое развитие: Доклад Генер. секр. // Сессия (7; 1999). Нью-Йорк, 1999.

Додаткова література

1. Зелена стратегія регіону: монографія / [Б.В.Буркинський, Т.П.Галушкіна, В.Є.Реутов, С.К.Харічков, С.Г.Нездоймінов та ін.]; за наук. ред. акад. НАН України, д.е.н., проф. Б.В.Буркинського, д.е.н., проф. Т.П.Галушкіної. - Одеса: ІПРЕЕД НАН України. - Саки: ПП «Фенікс», 2011. – 448с.

2. Кінаш І. П. Сталій розвиток як парадигма суспільного зростання / І. П. Кінаш // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. – 2012. – № 1. – с. 5 - 9.

3. Кінаш І. П. Суспільний вектор сталого розвитку (питання теорії та практики) / [В. І. Куценко, В. П. Удовиченко, Я. В. Остафійчук та ін.]; наук. ред. В. І. Куценко; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – Чернігів: Лозовий В. М., 2013.

4. Кінаш І. П. Соціальне управління як засіб досягнення сталого розвитку / І. П. Кінаш // Матеріали І міжнар. наук.-практ. конф. [«Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи»], (Житомир, 20-21 червня 2013 р.). - Житомир: ЖДТУ, 2013. - с. 97 – 99.

5. Нездоймінов С.Г. Концептуальні підходи до «зеленого регіоналізму» як екологічного імперативу розвитку рекреації та туризму в Україні / С.Г.Нездоймінов, Н.М.Андреева // Регіональна економіка. Науково-практичний журнал. - Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2012. - №2(64). - С.80-88.

6. Стратегія інновацій та доброго врядування на місцевому рівні, рекомендована 15-ю сесією Конференції європейських міністрів, відповідальних за місцеве і регіональне управління, (м. Валенсія, 15-16 жовтня 2007 р.) Валенсійська декларація «Добре місце і регіональне врядування – Європейський виклик» // [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM\(2008\)14&Ver=add&L](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM(2008)14&Ver=add&L)

[language=lanEnglish&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1267731\)](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1267731)

7. Харічков С.К. Регіональна парадигма цільової програми розвитку рекреації та туризму/С.К. Харічков, С.Г.Нездоймінов, І.М.Дишловий // Маркетинг і менеджмент інновацій. Науковий журнал.- 2011. - №6. - С.145-149.

8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov>.

УДК 330.34
ББК 65.011.4
К 41

Рецензент:

Архипова Л.М. – д.т.н., проф., завідувач кафедри туризму
Рекомендовано методичною радою університету
(протокол № від .2017 року)

Кінаш І.П.

К 41 Стратегія сталого розвитку: методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. – 41с.

МВ

Методичні вказівки до самостійної роботи, виконання індивідуального завдання, написання контрольних робіт студентами заочної форми навчання з дисципліни «Стратегія сталого розвитку туризму» для студентів спеціальності 242 – Туризм освітньо-кваліфікаційного рівня магістр.

Розроблено відповідно до робочої програми дисципліни, навчального плану спеціальності та галузевого стандарту вищої освіти України підготовки фахівців з спеціальності 242 - Туризм.

Відповідальний за випуск:
Завідувач кафедри туризму
Член експертно-рецензійної комісії університету
Нормоконтролер
Інженер I категорії НТБ

Л.М. Архипова
В.Я. Василишин
Г.Я. Томашівська
С.Т. Тацакович

МВ

УДК 330.34
ББК 65.011.4
© Кінаш І.П.
© ІФНТУНГ, 2017